

PODĚKOVÁNÍ

Dovolte nám závěrem poděkovat všem osobám níže uvedených institucí, kteří často i nad rámec svých pracovních povinností spolupůsobili při realizaci projektu REVITALPARK 2010.

Město Český Těšín

Město Těšín

Regionální sdružení územní spolupráce
Těšínského Slezska

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Ministerstvo regionálního rozvoje Polské
republiky

Centrum pro regionální rozvoj ČR

Vojvodský úřad Slezského vojvodství
v Katovicích

Publikace vznikla u příležitosti realizace projektu REVITALPARK 2010. Vydáno 1500 ks v jazyce českém a 1500 v jazyce polském.

Vydalo jako součást projektu REVITALPARK 2010 Město Český Těšín ve spolupráci s Městem Těšín a Regionálním sdružením územní spolupráce Těšínského Slezska.

Text: Ing. Tomáš Balcar, Ing. Šárka Sikorová,
Václav Laštůvka, Stanisław Kawecki

Fotografie: Mgr. Marek Dzupin, Václav Pastucha,
Halina Sikorová, Stanisław Kawecki, Muzeum
Těšínska, akvarel: Libor Lepka

Grafická úprava: Václav Pastucha

Překlady: Mgr. Jan Branný

Tisk: Printo, spol. s r. o.

REVITALPARK
2010

REVITALPARK

2010

Tento projekt je spolufinancován z prostředků Operačního programu
přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013.

Vedoucí partner projektu:
Město Český Těšín

Partner projektu:
Město Těšín

CZ FINANČNÍ REKAPITULACE V EUR

Celkové způsobilé výdaje 3 710 740,92

z toho

ERDF 85 %	3 154 129,78
státní rozpočet 5 %	185 537,05
Město Český Těšín	371 074,92

PL FINANČNÍ REKAPITULACE V EUR

Celkové způsobilé výdaje 919 021,00

z toho

ERDF 85 %	781 167,85
Město Těšín 15 %	137 853,15

Celkové způsobilé výdaje: **4 629 761,92 EUR**
Příspěvek ERDF celkem: **3 935 297,63 EUR**

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
PŘEKRAČUJEME HRANICE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PRZEKACZAMY GRANICE

SLOVO ÚVODEM

Společný integrovaný česko-polský projekt měst Českého Těšína a Těšína byl realizován v letech 2008–2010. Cílem projektu bylo na základě aktivní přípravy, realizace a spolupráce revitalizovat dva sousedící městské parky, které jsou však odděleny hraniční řekou Olší (jeden se nachází na straně české, druhý na straně polské), jejich zatraktivnění pro širokou veřejnost a návštěvníky obou měst. Záměrem projektu bylo, aby se parky staly místem volnočasového dění pro občany i návštěvníky města, místem setkávání a integrace. Přirozeně došlo k rozšíření úrovně nabídky cestovního ruchu a k vybudování důstojného prostředí v okolí historických památek.

Projekt přeshraniční spolupráce byl spolufinancován Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013. Celkové způsobilé výdaje projektu byly cca 4,63 mil. EUR, z toho na českou část projektu připadlo cca 3,71 mil. EUR a na část polskou cca 919 tis. EUR. Celková výše schváleného spolufinancování byla téměř 4 mil. EUR, cca 3,15 mil. představovala česká část projektu, cca 800 tis. EUR část polská.

I. MASARYKOVY SADY

Autor projektu : Ing. arch. Jan Starý s kolektivem

Přípravě a realizaci projektu REVITALPARK 2010 předcházela realizace společného pilotního projektu s názvem Těš se Těšínem – Zahrada dvou břehů. Tento modulový projekt byl realizován městy Český Těšín a Těšín v letech 2006–2007 a byl inspirován stejnojmenným francouzsko-německým projektem realizovaným mezi městy Štrasburk a Kehl. Spojovacím modulem česko-polského projektu byly stávající hraniční přechody (mosty) a plánované tři lávky přes řeku Olši. Obě části společného projektu byly spolufinancovány Evropskou unií v rámci programu Iniciativy Interreg IIIA Česká republika – Polsko. Výstup projektu – zpracovaná urbanistická studie a strategie rozvoje a realizace volnočasových aktivit Českého Těšína a Cieszyna definovala 43 projektů, z toho 20 projektů společných.

Část z 20 definovaných společných projektů je součástí realizace výše uvedeného projektu REVITALPARK 2010. Tento integrovaný projekt se skládá z následujících dílčích aktivit na české i polské straně.

Česká strana:

1. Revitalizace Masarykových sadů,
2. Vybudování Nábřeží Avion – vybudování opěrné zdi na levém břehu řeky Olše včetně komunikace pro pěší a cyklisty
3. Stavba víceúčelové budovy v místě bývalé kavárny Avion – péče o kulturní dědictví
4. Modernizace historického hraničního mostu Družby přes řeku Olši
5. Realizace česko-polského venkovního informačního systému REVITALPARK 2010

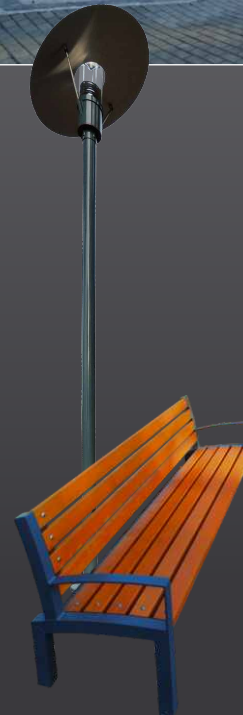
Polská strana:

1. Revitalizace Zámeckého vrchu
2. Revitalizace Podzámčí
3. Modernizace chodníků a osvětlení Zámecké ulice

Česko-polský venkovní informační systém REVITALPARK 2010 a modernizovaný hraniční most Družby jsou důstojnými pojiťky obou revitalizovaných částí a přispívají tak k vytvoření příjemného prostředí s jednotnými prvky na česko-polské hranici.

Projekt REVITALPARK 2010 je nejen demonstrací kvalitní přípravy a realizace společných česko-polských projektů a přenosu dobrých praktik realizovaných v Evropské unii, ale také přímou realizací aktivit definovaných ve společně zpracovaných studiích a rozvojových dokumentech. Společná příprava a realizace projektu je více než dobrý příkladem vzájemné integrální spolupráce dvou přeshraničních partnerů nejen pro samotná města Český Těšín a Těšín, ale především pro všechny obyvatele regionu Těšínského Slezska. Výstupy tohoto projektu představují vzor pro integritu Těšínského Slezska v rámci Schengenského prostoru Evropské unie.

Tímto projektem dochází k faktickému naplnění myšlenky společného evropského prostoru při souběžném zachování specifik jednotlivých partnerů.

Masarykovy sady byly vždy místem určený k relaxaci a ke kulturnímu vyžití obyvatel města. Původní název Albrechtova alej je spojována se jménem arciknížete Alberchta Sasko-Těšínského (*1766–†1822), jemuž patřilo od roku 1766 těšínské komorní panství. Arcikníže velice přispěl k rozvoji tehdejšího předměstí historického města Těšín a na jeho počest nesla alej jeho jméno. Původně zde bylo pouze stromořadí – topolová alej – kolem cesty, která směřovala od hlavního mostu přes řeku Olši na Brandýs. Dnešní sadová úprava (kaštany, lípy a akáty) pochází z počátku 19. století, kdy ji na arciknížecí příkaz provedl roku 1813 lesmistr Dünnbier. Areál sloužil těšínským měšťanům jako místo odpočinku a zábavy, byl oblíbenou letní promenádou a místem pravidelných nedělních vycházek. V centru parku byl vystavěn hudební pavilon, ve kterém často koncertovala vojenská hudba.

■ *Pohled na Masarykovy sady kolem roku 1925, Muzeum Těšínska*

Kolem sadů postupně vznikají významné budovy. Prokazatelně nejstarší budova v Českém Těšíně je empírový dům č. p. 18, postavený někdy mezi léty 1816–1836. Jednalo se o empírovou stavbu, která byla ovšem na počátku 21. století kompletně přestavěna. K domu se váže lidová pověst o těšínském doktoru Faustovi. Podle pověsti zde kdysi bydlel kupec, který vyráběl své výrobky v zakouřené místnosti s velkým otevřeným ohništěm. A jednoho dne po něm zbyla jen díra ve stropě (označník 10).

Kolem sadů postupně vznikají další významné budovy, například empírový dvorec těšínského kupce italského původu Contessy z roku 1833 (demolice v roce 1970). Podle jména majitele – Contessa se celá oblast kolem a za dnešní požární zbrojnicí lidově nazývá Kontešinec (označník č. 1).

V roce 1885 se po více než sto letech vrátili do Těšína příslušníci řádu Tovaryšstva Ježíšova – jezuité. Byli však nuceni vybudovat si nový kostel (jejich původní kostel sv. Kříže v Těšíně sloužil potřebám gymnázia). Pro tento účel si roku 1890 vybrali místo na levém břehu řeky Olše poblíž dnešních Masarykových sadů.

Základní kámen kostela byl položen dne 11. června roku 1892. Podle návrhu vídeňského architekta Ludwiga Zatzky byl v novogotickém slohu dostavěn a konsekrován 10. října 1894. Mobiliiář vyrobila řezbářská firma Stufflesser ze Sv. Ulrichu v Tyrolsku. Od roku 1920 se jedná o farní kostel římskokatolické farnosti Český Těšín. Charakteristickými znaky kostela jsou především lomený portál a rozeta, nízká východní věž a vyšší západní se zvonící a hodinami (označník č. 3).

V Masarykových sadech se dochoval pomník obětem první světové války. Byl slavnostně odhalen 14. září 1930. Iniciativa vzešla z řad německého spolku veteránů Kriegerverein, avšak na finanční sbírce se podílely veškeré úřady a organizace města bez rozdílu národnosti. Návrh pomníku vypracovala sochařka Helena Železná-Scholzová (*1882–†1974). Pomník byl původně žulový s bronzovým reliéfem truchlícího vojáka a dvou přilehlých kašen a obsahoval přes 400 vytesaných jmen občanů padlých v první světové válce. Po osvobození v roce 1945 byly kovové plastiky spolu se jmény padlých odstraněny. Poslední rekonstrukci pomníku provedl koncem roku 2000 sochař a restaurátor Martin Kuchař (označník č. 4).

■ *Pohled na dnešní Masarykovy sady*

■ *Budovy v Masarykových sadech (zleva):*

Farní kostel Nejsvětějšího srdce Ježíšova, Budovy škol v Masarykových sadech, Budova Finančního úřadu, Dělnický dům – Odboje, Nejstarší dům v Českém Těšíně, Fuldova vila

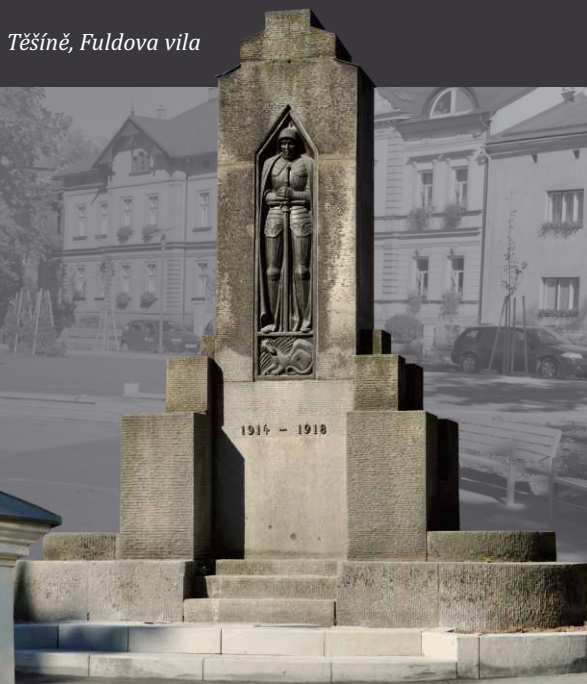
Tragickou dobu druhé světové války připomíná pomník mezinárodní solidarity protifašistické koalice odhalený roku 1979. Jeho autory jsou akademický sochař Štěpán Mikula a Ing. arch. Koce Krstovský, makedonský Řek. Pomník náleží od 3. května 1958 do seznamu kulturních památek ČR.

První sociálně demokratická organizace ve městě vznikla v roce 1897 pod názvem Všeobecný dělnický vzdělávací spolek. Dělnické organizace a spolky neměly stálé sídlo, scházely se různých místech, převážně v hostincích po celém městě. Dne 1. října 1909 prodal Vladislav Kuchejda těšínské dělnické organizaci patrový dům z červených cihel s restaurací a velkou zahradou v tehdejší Hasnerově ulici č. p. 15. Slavnostní otevření nového Dělnického domu se konalo 5. června 1910 za hojné účasti českého, polského a německého dělnictva. Událost připomíná pamětní deska umístěná na budově (označník č. 6).

Novogotická cihlová kaple svaté Terezie z Lisieux, patrně z roku 1897, je autorsky připisována těšínskému architektovi druhé poloviny 19. století Albínu Theodoru Prokopovi (*1838–†1916). Původní kaple stávala blízko budovy dnešní plynárny na ul. Tovární. Při výstavbě plynárny roku 1881 musela být však zbořena. Jako náhrada byl firmou Fulda postaven tento objekt. Kaple bývá podle fundátora také označována jako Grabekova (označník č. 7).

■ *Socha sv. Jana Nepomuckého*

■ *Pomník obětem 1. světové války*

■ *Pohled na dnešní Masarykovy sady a původní stav (vpravo)*

Školní budova Masarykovy sady č. p. 19 pochází z roku 1892 a byla postavena pro účely německé chlapecké a dívčí obecné školy. Po roce 1945 zde sídlila učňovská škola. Po vzniku Českého Těšína byla městu poskytnuta vládní půjčka k vybudování institucí a postavení řady budov, bez kterých by město nemohlo existovat. Největší část finančních prostředků pohltila výstavba školních budov, protože bylo nutné zajistit školní docházku pro české, polské i německé děti. Pozemky u Masarykových sadů byly vybrány pro sídla německých škol. Pro německou chlapeckou měšťanku to byla třípatrová budova na rohu ulice Sokola Tůmy a Masarykových sadů č. p. 12 s vchodem z ulice Sokola Tůmy. Pro německou dívčí měšťanku třípatrová budova v Masarykových sadech č. p. 21 přilehlá k budově chlapecké měšťanky. Se stavbou školních budov se začalo 16. srpna 1923 a provedla ji stavební firma Eugena Fuldy podle návrhu architekta A. Wiedermanna. Slavnostní otevření nových škol se konalo 31. srpna 1924. K celému školnímu komplexu byla posléze postavena tělocvična ve Vrchlického ulici č. p. 11 (označnk č. 8).

Na území města Těšín vzniklo v 18. a 19. století několik plastik nejpopulárnějšího svěťce katolického baroka, českého mučedníka 14. století, sv. Jana Nepomuckého. Jedna z nich je umístěna v Masarykových sadech a je nejen nejstarší plastikou v parku, ale také na území města Český Těšín. Jedná se o velmi kvalitní barokní polychromovanou pískovcovou sochu z poloviny 18. století na podstavci. Socha je

■ *Fontána
Zahradní úpravy
Nové zpevněné plochy*

zahrnuta v soupisu nemovitých památek České republiky. Budovy, před kterými socha stojí, sloužily v období první republiky původně německé chlapecké a dívčí obecné škole (označnk č. 9).

Počet stavitelských firem, které v meziválečném období působily v Českém Těšíně se pohybuje kolem desíti. K největším a nejvýkonnějším náležela firma Ing. Eugena Friedricha Fuldy (*1872–†1942) založená jeho otcem v roce 1869. Eugen roku 1903 rodinnou firmu převzal a značně rozšířil. Fuldova firma se podílela na řadě staveb, které byly na konci 19. a počátku 20. století v Těšíně postaveny. Fuldova rodina byla známá také svou politickou angažovaností. Samotný Eugen Fulda stál do roku 1927 v čele tzv. Německé národní rady pro Těšínsko (označnk č. 11).

■ Pomník Friedricha Schillera, Muzeum Těšínska

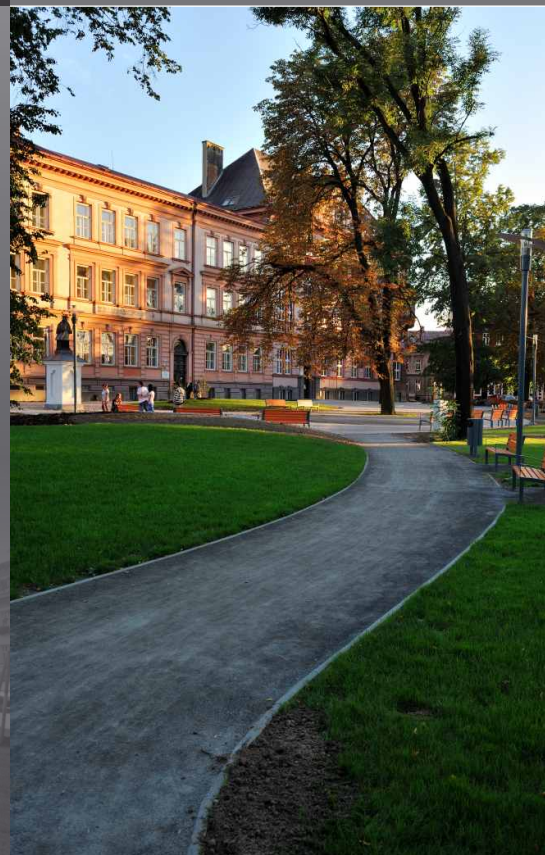
■ Masarykovy sady před a po realizaci (vpravo)

Stavba budovy Finančního úřadu pocházející z poloviny 19. století, byla původně postavena jako úřední budova správy Těšínské komory. Začátkem školního roku 1921/22 zde bylo Slezskou Maticí osvěty lidové v Českém Těšíně otevřeno České soukromé reformní reálné gymnasium. Budova gymnáziu sloužila až do roku 1935. Po obsazení Těšínska německými nacisty v roce 1939 se budova stala sídlem německé tajné státní policie (Geheime Staatspolizei) – Gestapa. Tragické období druhé světové války (1939–1945) připomíná kovová pamětní deska se symbolickou postavou muže drčeného mezi balvany. Deska pochází z dílny akademického sochaře Štěpána Mikuly a byla odhalena 3. května 1970 u příležitosti oslav 25. výročí osvobození Českého Těšína.

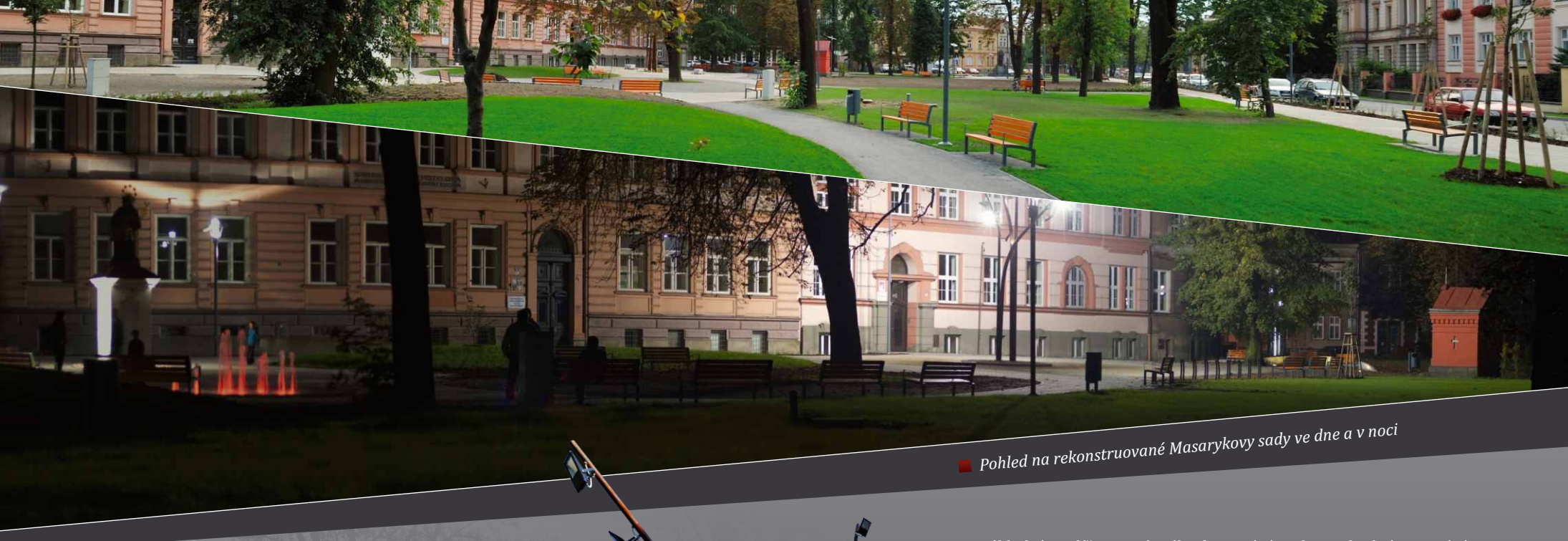
Za své současné jméno vděčí park osobě prvního československého prezidenta. Tomáš Garrigue Masaryk (7. 3. 1850–14. 9. 1937), vědec, filosof, pedagog, politik a žurnalista zaujímá navždy pevné místo v dějinách českého státu a také kultury, vědy a politiky. Dne 6. července 1930 zavítal během své návštěvy Těšínského Slezska do Českého Těšína a jeho tehdejší projev je inspirativní a aktuální i v dnešní době. Jako výraz obdivu a díky byl v parku v září 2010 instalován pomník T. G. Masaryka, jehož autorem je Martin Kuchař (označnick č. 5).

■ Kaple sv. Terezie z Lisieux

Ve východní části sadů byl 4. června 1906 za velké účasti obyvatel města slavnostně odhalen pomník Friedricha Schillera. Postaven byl z dobrovolných darů těšínského měšťanstva a z výtěžku sbírek, které probíhaly na Těšínsku u příležitosti 100. výročí úmrtí básníka v roce 1905. Pomník zhotovil slezský rodák působící ve Vídni, profesor Hans Schwathe. Autor zobrazil hlavu básníka a po stranách alegorické postavy dívky a chlapce. Celý pomník byl zhotoven z kararského mramoru a proto musel být v zimním období chráněn před vlivem počasí dřevěným bedněním. Již v roce 1939 byl učiněn pokus zničit pomník dynamitem. K rozebrání pomníku došlo ve dnech 17. a 18. září 1946. Jeho části byly rozřezány a použity k výrobě náhrobních desek (označnick č. 12).

Masarykovy sady

■ *Pohled na rekonstruované Masarykovy sady ve dne a v noci*

Novinkou a ideovým poselstvím pro příští generace je fontána s poetickým názvem Hvězda života. Z technického hlediska se jedná o prvek drobné architektury. Tvarem tato fontána evokuje hvězdu a voda byla, je a bude vždy elementárním předpokladem života. Společně s nasvícením pak tato fontána především v nočních hodinách tvoří významný výtvarný prvek, který dodává celému parku krásu a poezii.

Záměrem projektu bylo navrátit Masarykovým sadům funkci parku v pravém slova smyslu. Masarykovy sady byly sice v roce 2008 významnou oddechovou zónou v centru města, jejich stav však nebyl na vyhovující úrovni a byl značně devastován. Cílem bylo jejich zatraktivnění pro občany i návštěvníky města prostřednictvím kácení a výsadby dřevin, křovin a květeny, úpravy pěších cest, zavedení jednotného informačního systému (viz dále) a doplnění malé doprovodné architektury (městského mobiliáře a dětských prvků).

Základní koncepce parku Masarykovy sady vychází z cílů, které byly stanoveny s ohledem na polohu a historii tohoto místa – tj. vrátit danému prostoru jeho atraktivitu a důstojnost, kterou před desetiletími měl, zároveň však zohlednit nové potřeby, především z hlediska dopravního provozu.

Základním pilířem správného fungování parku je vhodné trasování chodníků a zabezpečení potřebné obslužnosti v řešeném i navazujícím území. Řešení parku ovlivňuje rovněž potřeba zabezpečení statické dopravy v území. Byla zrušena slepá místní komunikace před objekty škol a nahrazena novým klidovým prostranstvím zasahujícím až do stávajících ploch zeleně. Tímto řešením vzniklo vhodné shromažďovací místo před školami s bezkolizním pěším propojením s parkem. Zároveň došlo k podtržení významu těchto kvalitních staveb a k jejich většímu zapojení do prostoru parku.

Pro tvorbu koncepce tras chodníků a pěších prostranství v parku byl zvolen jako základ eliptický tvar prostranství a zelených ploch. Elipsa byla zvolena s ohledem na protáhlý tvar parku. Tento geometrický tvar je rovněž použit při řešení parku na Zámeckém vrchu v Těšíně..

Centrální prostor parku je navržen před budovami škol, kde je umístěno největší klidové prostranství s novými prvky drobné architektury a vodním prvkem. Vytvořením tohoto prostoru dojde zároveň k podtržení významu a začlenění stávajících drobných staveb do prostoru – kaple a sochy sv. Jana Nepomuckého. Klidový prostor je tvořen dvěma do sebe vklíněnými elipsami, zdůrazněnými z východní a západní strany mírnými vyvýšeninami zeleně též elipsovitého tvaru s květinovými záhony.

REVITALIZACE MASARYKOVÝCH SADŮ

- doplnění zeleně o nové stromy a nízkou keřovitou zeleň, živé ploty
- terénní úpravy a rozšíření dětského hřiště
- nové pěší komunikace respektující hlavní pěší tahy
- úprava pojezdných komunik., retardéry s předností pohybu chodců
- obnovení významných prvků (pomník obětem 1. světové války, kaple sv. Terezie z Lisieux, socha sv. Jana Nepomuckého) a doplnění nových výtvarných prvků
- vybourání starého a výstavba nového altánu blíž dětskému hřišti
- nový mobiliář a veřejné osvětlení
- vodovodní přípojka k novým nebo obnoveným vodním prvkům

Dalším novým významným prostorem je prostranství kolem pomníku obětem první světové války. K podtržení významu tohoto klidového místa a k zvýraznění památníku došlo mírným zahloubením plochy oproti úrovni okolního terénu. Z čelní strany je prostor kolem památníku koncipován jako téměř symetrický. Tato symetrie je umocněna zelenými plochami a výsadbou dvou stromů na jižním okraji plochy.

Protipólem tohoto prostoru je oplocený rovněž snížený areál dětského hřiště na opačné straně parku, též elipsovitého tvaru. Původní dlouhý rovný chodník podél severní strany parku byl úpravou jeho částí před kostelem a na obou koncích parku opticky zkrácen a rozdělen na 3 části, důstojné nástupní plochy vybavené lavičkami a odpadkovými koši. Celý park je nyní vybaven novými prvky uličního mobiliáře a informačním systémem s popisem pamětihodností, významných okolních budov a míst.

Rekonstrukci Masarykových sadů lze směle nazvat reinkarnací Masarykových sadů, jejich přeměně ze zanedbaného místa s významnou historií v krásné místo pro trávení volného času s doufáme významnou budoucností.

■ Zóna pro nejmenší

II. NÁBŘEŽÍ AVION

Autor projektu: Ing. arch. Czesław Mendrek

Český Těšín a Těšín rozdělují i spojuje řeka Olše. Lidé se v minulosti koncentrovali právě u vodních toků, které jim zajišťovaly pohodlnější životní podmínky. Lidé se naučili využívat vodu a ona se stala dobrým sluhou. Snad jako menší daň je možné označit to, že se občas příroda připomene, jak je mocná. Tak se i Olše občas vzedme a lidem v okolí ukáže svoji sílu. Aby bylo možné zajistit adekvátní péči o kulturní dědictví (a vybudovat multifunkční budovu v místě bývalé kavárny Avion), bylo nutné vybudování opěrné zdi na Nábřeží Avion přímo u hraniční řeky Olše. Činnosti související s opěrnou zdí mají přímý vztah rovněž s realizací společné aktivity definované již v projektu Zahrada dvou břehů – plánovaným vznikem uzlové cyklotrasy.

Nábřeží Avion

■ Původní stav bez víceúčelové budovy a opěrné zdi

■ Fotografie současné opěrné zdi

Opěrná zeď umožnila propojení nábřeží Avion chodníkem s Hlavní ulicí s širšími parametry pro pěší a vedení cyklostezky, stala se prostorem pro výsadbu zeleně a parkovou úpravu a vedení koridoru inženýrských sítí. Související investicí byly veřejné WC stavebně integrované do tohoto objektu se samostatným vstupem zvenčí od Masarykových sadů.

■ *Veřejné WC*

Z pohledu architektonické řešení je materiálově lícni část opěrné stěny z lomového kamene (pískovec) vázaného na tzv. „řádkové zdivo“.

Zeď je opatřena nerezovým trubkovým zábradlím obdobného designu jako na mostě Družby. Zpevněné plochy jsou provedeny ze zámkové dlažby. V jejich rámci je výtvarně pojednán obrys místa, kde stála původní kavárna Avion (tzv. „stopa“ původní kavárny Avion).

Samotná stavba opěrné zdi byla „náročným stavebním oříškem“. Stavbu komplikovalo složité a velmi pevné podloží, kterou tvořila skála. Snad se řeka trochu bránila tomu, aby byla spoutána. Nakonec však i sama Olše musí uznat, že jí to v novém kabátě sluší.

NÁBŘEŽÍ AVION

- nová opěrná zeď v části břehu řeky Olše
- zřízení nové pěší komunikace umožňující průchod mezi oběma nábřežími podél řeky kolem navrhované víceúčelové budovy a pohotovostní průjezd záchranných vozidel k mostu
- zřízení části cyklostezky podél nábřeží
- terénní úpravy, doplnění zeleně
- nové veřejné osvětlení
- přeložky sítí

III.

VÍCEÚČELOVÁ BUDOVA

Autor projektu: Ing. arch. Czesław Mendrek, Ing. Andrea Šacherová

Novodobá historie Kavárny Avion (nikoliv její předchůdce Hospody Osmek) vznikala logicky na velmi oblíbeném místě Albrechtovy aleje s plánovaným rozšířením rekreační části města. Po velmi dramatických střetech odpůrců a příznivců nakonec došlo k provozu Hotelu National. V jejích sálech se konaly kromě tanečních zábav i například první filmová představení v Těšíně (1910). V roce 1932 pak majitelka budovy Rosalie Wiesnerová pověřila architekta Václava Nekvasila k vyprojektování kavárny a cukrárny. V roce 1933 již byla budova v provozu. Vzhledem k atraktivní poloze i funkcionalistické architektuře se stal podnik brzy nejnavštěvovanější v Českém Těšíně. Budova byla poškozena ustupujícími polskými vojáky v září 1939, při výbuchu mostu. Následně ji Němci zkonfiskovali, jako židovský majetek. Počátkem 40. let pak byla budova rozebrána. Zbytky domu utrpěly následným požárem v roce 1952. Zůstaly vzpomínky na klidné meziválečné období, nostalgie a významný symbol příjemného života mezi dvěma válkami.

Stavba víceúčelové budovy v místě bývalé kavárny Avion je dokladem péče města Českého Těšína o kulturní dědictví.

Kavárna Avion. Jedním slovem symbol. Symbol meziválečného období, symbol určité doby, doby, kdy čas plynul pomalu... Tak jako patřila k městu tramvaj, tak také patřila kavárna Avion. Historie Kavárny Avion není tak dlouhá ani významná. Její významnost spočívá především v její legendě. Jak uvádí historik Janusz Spyra v časopise Těšínsko: „Tato kavárna, působilcí bohužel jen několik let, zasluhuje, aby se její historie nezapomněla.“

Samotná stavba budovy byla umožněna opěrnou zdí a vybudování Nábřeží Avion. Nově navržená multifunkční budova není replikou původního Avionu, nemůže být již z toho důvodu, že byla původně přístavbou k již neexistujícímu hotelu. V současném návrhu je budova přístavbou k rekonstruovanému objektu sousedící administrativní budovy a je oproti původnímu umístění posunuta dál od řeky. Mezi terasou budovy a řekou je realizováno propojení (pěší chodník + cyklostezka) se zmíněnou opěrnou zdí.

■ Pohled na původní nábřeží Avionu, akvarel Libor Lepka

Budova byla navržena jako ztvárnění odkazu jedné z největších dominant prvorepublikového Českého Těšína, a to jak ve smyslu architektonickém (funkcionalismu), tak i ve smyslu obsahovém (ohnisko kulturně-společenského dění). Základní charakteristika stavby – tvar oblouku, funkcionalistické členění fasády a natočení budovy – byla zachována, nově je ztvárněna nástavba v 2. NP, tvarově a materiálově koresponduje s nově vzniklými prosklenými dostavbami rekonstruovaného sousedícího objektu.

Materiálově je objekt opět řešen v duchu původní funkcionalistické kavárny – bílá omítka, lehké kovové zábradlí v základní hmotě. Toto je doplněno současnými materiály na nově doplněných funkčních celcích, např. hliníkovou prosklenou fasádou galerie u terasy ve 2.NP.

■ Pohled na zrekonstruovanou budovu Noiva při večerním osvětlení

Dominantou budovy je vnitřní víceúčelový otevřený půlkruhový prostor s centrálním schodištěm na terasu. Zázemí multifunkční budovy – sklady, šatna pro zaměstnance, přípravná pro případné občerstvení ke kulturním akcím – je umístěno do části přízemí sousedící budovy. Toto zázemí je propojeno krčkem přes barovou část s hlavním prostorem, přístupným přes zádveři z ulice Hlavní,

ve tvaru opisujícím oblouk původní kavárny. Od Masarykových sadů je rovná fasáda, u které jsou situovány WC hostů a ve zvýšené části podlaží šatna hostů, sklad mobiliáře a šatna se zázemím pro účinkující při kulturních akcích typu komorního divadla, přednášek, hudebních produkcí. Tato zadní část budovy je dvoupodlažní, v prostoru podzemního podlaží jsou od Masarykových sadů přístupné veřejné toalety a skladové prostory pro budovu.

■ Interiér budovy Noiva

■ Vpravo:
Noiva při večerním osvětlení
Půdorysná stopa pův. budovy Avion

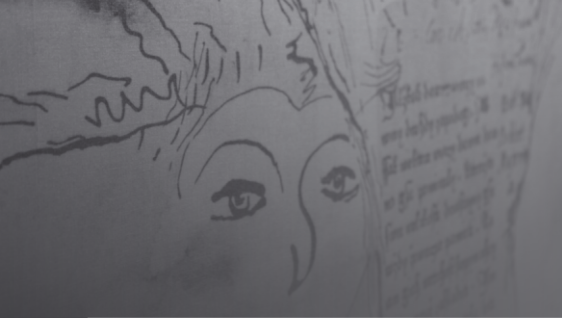
Vybudování víceúčelové budovy je dosaženo několika dílčích cílů. Byl zde vytvořen prostor pro obnovování a prohlubování vzájemných vztahů mezi oběma městy a národy, integraci a pročištění vzájemných vztahů mající tradici z dob, kdy Těšín býval jedním městem. Hlavní varianty využití víceúčelového prostoru spočívají ve zřízení literární kavárny a čítárny, možnostech přednášek a jiných vzdělávacích akcí, konferencí, menších společenských a kulturních akcí, školení, komorních divadel, výstav atd.

Slavnostní otevření víceúčelové budovy Noiva proběhlo dne 17. 6. 2010 za účasti významných hostů. Všichni hosté hodnotili interiér budovy velice kladně. Víceúčelová budova Noiva – literární kavárna a čítárna je provozována Městskou knihovnou v Českém Těšíně a Střední školou hotelovou a podnikatelskou v Českém Těšíně. Otevření literární kavárny a čítárny pro veřejnost se uskutečnilo dne 26. 6. 2010 v rámci „retro odpoledne“, ke kterému patřily dobové kostýmy a pořízení pamětních fotografií.

VÍCEÚČELOVÁ BUDOVA

- výstavba víceúčelové kulturní budovy na významném bodě mostu mezi polským a českým státem, jak místně, tak i historicky
- navázání na tradici funkcionalistické kavárny Avion ze 30. let minulého století
- využití pro společenské akce, konference, přednášky, semináře, promítání, kavárnu, kinokavárnu, koncerty, komorní divadla a divadla malých forem, výstavy
- ze strany Masarykových sadů veřejné toalety

Lidé sedící v horním patře na otevřené terase mohou obdivovat nejen krásy Českého Těšína, terasa jim skýtá i zajímavé pohledy na Těšín, především na Zámecký vrch a Podzámčí, které v rámci stejného projektu REVITALPARK 2010 byly rovněž obnoveny. Za zvuku poklidného zurčení Olše se tak stává prostor i čas velmi relativní veličinou. S trochou fantazie je možné se přenést do prvorepublikové doby. Dnešní děti si ani neuvědomí, že řeka je hranicí, a pamětníci na hranici budou pouze vzpomínat. Můžete si přečíst český i polský denní tisk, prolistovat si české nebo polské knihy. Prohlédnout si fotografie regionu z různých světových stran. Můžete se zaposlouchat do příjemné hudby, nebo si jen vychutnat dobrou kávu...

■ *Jednotlivé fáze stavby víceúčelové budovy*

IV. MODERNIZACE MOSTU DRUŽBY

Autor projektu: Ing. arch. Czesław Mendrek

Nejdůležitějšími stavbami ze strategického hlediska byly vždy mosty, které překonávaly řeku. K mostům se vždy sjížděli lidé z okolí, protože zvýšená koncentrace lidí zaručovala vždy pohodlnější přístup k živobytí. Mnoho vody oteklo v řece Olši, význam mostů však zůstává podobný.

2010

■ *Pohled na původní most s celnicí*

První a nejstarší dřevěný most, kterému se říkalo „Dlouhý“, byl v Těšíně postaven na přelomu 14. a 15. stol. v místě brodu přes Olši (Olzu) u „Vodní brány“. Dlouhá léta spojoval historické město s jeho předměstskými částmi na levém břehu řeky. Přes tento dřevěný most vedly důležité obchodní cesty a z historických dokumentů je známo, že v období vlády těšínské kněžny Alžběty Lukrécie i později zde bylo vybíráno mýtné. Po roce 1781 byl na tomto místě postaven most zděný (kamenný) a v roce 1891 pak most ocelový z příhradových nosníků. Jméno mostu se měnilo. Říkalo se mu most Dlouhý, ale také most Hlavní nebo Zámecký. Od roku 1911 vedla přes most tramvajová doprava. Most se dále stal hraničním a až do dob vstupu zemí do Schengenského prostoru se na mostě zabydleli celníci a most přestal spojovat, ale naopak rozdělovat obě části města.

Vstupem do společného Schengenského prostoru mostu Družby odpadla jedna funkce, funkce paradoxně dělící území.

■ *Současný pohled na most z terasy budovy Noiva*

Volný pohyb osob tak představuje naopak prvek sjednocující. Důkazem je každodenní pohyb lidí oběma směry.

Odstraněním původních celnic došlo k obnažení mostu a k zviditelnění jeho aktuálního stavu. Proto byla v rámci realizace projektu plánována modernizace mostu Družby spočívající v modernizaci obou chodníků novým pochozím povrchem. Podél obou stran mostu byla v novém designu umístěna svítidla veřejného osvětlení, podsvětleno zábradlí a nasvětlen most. V přímé návaznosti na výměnu svítidel byla nutná rekonstrukce a částečná výměna zábradlí mostu. Došlo tak k jeho tvarovému sjednocení se zábradlím Nábřeží Avion prostřednictvím nárožního „šneku“, který je zároveň nosičem pamětní desky.

Kromě svého primárního poslání most představuje memento naší minulosti. V rámci nového osvětlení je realizována středem mostu imaginární linka státní hranice ztvárněná dvěma zemními svítidly, které procházejí napříč chodníky, a to i jako jediná připomínka dob, kdy byla tato hranice na poměrně dlouhou dobu téměř neprodyšně uzavřena. Vzpomínky na doby, kdy byly lidské osudy odděleny, budou tak pouze vzpomínkou pamětníků a součástí učebnic historie.

Most Družby je nyní důstojným místem, které je na jedné straně funkční, na straně druhé pak je tento most symbolem naší minulosti a zárukou naší budoucnosti, neboť spojuje to, co se v čase rozdělilo.

MODERNIZACE HRANIČNÍHO MOSTU DRUŽBY

Modernizace osvětlení mostu Družby:

- nové veřejné osvětlení na sloupech
- zviditelnění hraniční čáry mezi Polskem a Českou republikou linkou zemních svítidel v komunikaci

Modernizace chodníků a zábradlí mostu Družby

V. INFORMAČNÍ SYSTÉM

Autor projektu: Katarzyna Sokołowska

7

Kaple sv. Terezie z Lisieux

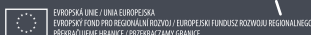
Kapliczka św. Teresy z Lisieux
Chapel St. Therese of Lisieux

CZ | Novogotická cihlová kaple, patrně z roku 1897, je autorsky připisována těšínskému architektovi druhé poloviny 19. století Albinu Theodoru Prokopovi (*1838–†1916). Původní kaple stávala blízko budovy dnešní plynárny na ul. Tovární. Při výstavbě plynárny roku 1881 musela být však zbořena. Jako náhrada byl firmou Fulda postaven tento objekt. Kaple bývá podle fundátora také označována jako Grabekova. Novogotická cihlová kaple, patrně z roku 1897, je autorsky připisována těšínskému architektovi druhé poloviny 19. století Albinu Theodoru Prokopovi (*1838–†1916). Původní kaple stávala blízko budovy dnešní plynárny a ul. Tovární. Při výstavbě plynárny roku 1881 musela být však zbořena. Novogotická cihlová kaple, patrně z roku 1897, je autorsky připisována těšínskému architektovi druhé poloviny 19. století Albinu Theodoru Prokopovi

PL | Neogotycka kaplica z cegły, prawdopodobnie z 1897 roku, przypisywana Cieszyńskiemu architektowi z drugiej połowy XXV wieku Theodor Albin Prokopowi (*1838 – †1916). Originalna kaplica stała przy budynku Gazowni dalsie basenie przy ul. Towarnej. W trakcie budowie gazowni w 1881 roku, musiała być jednak rozebrana. W zastępstwie Fulda postawili obecną kaplicę. Kaplica jest od imienia fundatora zwana również jako Grabekowa. Neogotycka kaplica z cegły, prawdopodobnie z 1897 roku, przypisywana Cieszyńskiemu architektowi z drugiej połowy XXV wieku Theodor Albin Prokopowi (*1838 – †1916). Originalna kaplica stała przy budynku Gazowni dalsie basenie przy ul. Towarnej. W trakcie Neogotycka kaplica z cegły, prawdopodobnie z 1897 roku, przypisywana Cieszyńskiemu architektowi z drugiej połowy XXV wieku Theodor Albin Prokopowi

EN | Chapel St. Therese of Lisieux, neo-Gothic brick chapel, built probably in 1897, is the author attributed Tesin architect of the 19th century, Theodor Albin Prokop (*1838 – †1916). The original chapel stood near the building today Gasworks Street Factory. In the construction of gas works in 1881 but had to be demolished. As a replacement was built in Fulda by this object. The Chapel is under fundatora also known as Grabekova. Neo-Gothic brick chapel, probably in 1897, is the author attributed to the architect Tesin architect of the 19th century, Theodor Albin Prokop (*1838 – †1916). The original chapel stood near the building today Gasworks Street Factory. In the construction of gas works in 1881 Chapel St. Therese of Lisieux, neo-Gothic brick chapel, built probably in 1897, is the author attributed Tesin architect of the 19th century, Theodor Albin Prokop

GPS N: 50° 16' 41" E: 18° 25' 26"

Ukázka informační tabule

„Je třeba se snažit, aby každý viděl a znal více, než viděl a znal jeho otec.“ To jsou slova Antona Pavloviče Čechova. A abychom mohli více vědět, musíme mít adekvátní zdroje potřebných informací.

Závěrečnou součástí projektu se proto jako červená nit protkaná všemi aktivitami stala tvorba společného informačního systému projektu REVITALPARK 2010. Inspirace jednotného systému projektu, ale výhledově rovněž celé „Zahrady dvou břehů“ pochází z francouzsko-německé hranice.

Informační systém byl řešen jednotně pro obě části řešeného území, tj. pro českou i polskou část a byl zaměřen na splnění tří základních cílů:

- podpoření vzájemného poznávání obou částí měst (z výzkumu trhu mezi obyvateli v rámci pilotního projektu Zahrada dvou břehů byla zjištěna malá znalost území na „druhé“ straně řeky Olše),
- potřeba snadné a přehledné orientace v území řešeném společným projektem,
- seznámení veřejnosti s významnými a zajímavými místy a objekty.

V rámci projektu byly umístěny 4 velké orientační tabule – 2 na straně české a 2 na straně polské, které obsahují orientační mapu celého území s vyznačením a popisem důležitých orientačních bodů, míst a staveb.

Z celkového počtu 35 ks označků se 15 nachází u historicky cenných a architektonicky zajímavých objektů a významných míst na straně české, dalších 20 ks na straně polské. Označkové obsahují stručný popis daného objektu, památky nebo místa. Návštěvníci, ale i občané obou měst se pomocí tohoto systému mohou dovědět spoustu nejen zajímavých, ale i praktických informací.

Architektonické řešení označků i tabulí je netradiční a poutá pohledy kolemjdoucích. Svým zpracováním zapadají do území. Celkový dojem z procházky přes označené území se stává příjemným a dává nám možnost vědět více, než znali naši otcové. Přesně tak, jak o tom mluvil Anton Pavlovič Čechov.

VI. ZÁMECKÝ VRCH

Autor projektu: Mgr. Ing. arch. Helena Parczewska, Mgr. Ing. arch. Paweł Orlef

Práce spojené s revitalizací Zámeckého vrchu byly zahájeny v květnu 2009. V první etapě byly vykáceny stromy ve špatném zdravotním stavu a odstraněn starý a zničený asfaltový povrch chodníků a nádvoří. Byly také odstraněny prvky drobné architektury.

■ Piastovská věž

■ Fotografie dokumentující stav Zámeckého vrchu před rekonstrukcí

Současně byla zahájena výstavba inženýrských sítí, včetně dešťové, vodovodní kanalizace a energetické sítě. Další práce byly spojeny s položením nového povrchu z drobné žulové kostky. Byla také provedena přestavba nádvoří nacházejícího se za stavbou Státní hudební školy. V ústředním místě tohoto nádvoří vznikla fontána. Zásadní části revitalizačních prací představovalo zdůraznění některých vybraných objektů staré architektury piastovského zámku, který do začátku 19. století zabíral plochu celého Zámeckého vrchu. Mezi jinými kvůli tomu pracím spojeným s úpravou Zámeckého vrchu předcházela archeologický výzkum z roku 2008.

■ Pohled na současný park

Zámecký vrch

■ Zámecký vrch – celkový pohled na věž a rotundu

V závěrečné části prací byly na území parku postaveny nové lavičky, odpadkové koše, ploty a lucerny. Bylo také instalováno osvětlení nejdůležitějších objektů Zámeckého vrchu.

Na jaře roku 2010 byly ukončeny práce zahájené v předchozím roce, které byly spojeny s úpravou zeleně. Kromě dříve zmiňovaného kácení stromů a křovin se jednalo o péči o koruny stromů, rekultivaci všech trávníků. Další úprava zeleně byla provedena na svazích Zámeckého vrchu, v jejím rámci byla vykácena část stromů rostoucích příliš hustě.

ÚPRAVY ZÁMECKÉHO VRCHU – REVITALIZACE

- oprava a přestavba parkových cestiček, nové pěší tahy
- přestavba nádvoří za zámeckou budovou s lokalizací fontány
- oprava a zviditelnění vybraných zbytků zámeckých zdí
- vybavení novými prvky parkového mobiliáře
- nová dešťová kanalizace a drenáž
- stavba energetické sítě pro osvětlení ploch, iluminace budov
- provedení vodovodní instalace
- revalorizace parkové zeleně
- revalorizace osazení stromy na svazích Zámeckého vrchu

VII. PODZÁMČÍ

Autor projektu: Ing. arch. Przemysław Stawinoga

Revitalizace Podzámčí, tedy plochy mezi Zámeckou ulicí a budovou Loveckého zámku probíhala souběžně s pracemi uskutečňovanými na území parkové části Zámeckého vrchu, tj. od května 2009 do června 2010.

■ Pomník slezských legionářů padlých za Polsko

Po vykácení méně cenných stromů a křovin rostoucích před západní částí zámku byly zahájeny demoliční práce na povrchu přejezdu obklopujícího ústřední zeleň s legionářským pomníkem. Následně byla zahájena stavba kanalizační sítě, energetické sítě, osvětlení území a osvětlení vybraných objektů. Byly také provedeny vodovodní přípojky pro potřeby instalovaného zavlažovacího systému na zelených plochách. Po provedení výše uvedených sítí bylo zahájeno ukládání povrchu podjezdů. Ze strany tzv. oranžerie (ze severní strany) byla provedena rekonstrukce původního stavu povrchu s použitím kamenů recyklovaných z demolice podjezdu. Na jižní straně byl povrch proveden z žulové kostky. Charakteristická litinová bariéra obklopující zelené plochy podzámčí byla rekonstruována na základě krátké, silně zničené části bariéry.

U revitalizačních prací bylo přihlédnuto také k nedávno znovu postavenému pomníku Legionářů (původně se na tomto místě nacházela nevelká fontána).

ÚPRAVY PODZÁMČÍ – REVITALIZACE

- oprava podjezdu kolem parčíku sv. Melichara Grodzieckého
- stavba chodníků před budovou oranžerie
- vybavení novými prvky městského mobiliáře
- nová dešťová kanalizace odvádějící vodu z podjezdu a zelené plochy
- stavba energetické sítě pro osvětlení ploch a iluminace zámku
- provedení zavlažovací instalace pro zelené plochy před oranžerií
- revalorizace zeleně

VIII. OSVĚTLENÍ CHODNÍKŮ

Oprava se týkala úseku, který je příjezdem z podzámčí k Mostu Družby a který spolu s výše uvedeným mostem představuje spojku mezi polskými a českými objekty opravenými v rámci projektu REVITALPARK 2010.

Na úseku Zámecké ulice přilehlém k Zámeckému vrchu byl vyměněn stávající silně zničený asfaltový povrch s drobnou žulovou kostkou. Současně byly na obou stranách ulice vyměněny obrubníky ohraničující opravované úseky chodníků a současně nivelující jejich povrch, aby se usnadnilo parkování automobilů v místech, kde jsou funkční parkoviště. V rámci modernizace pouličního osvětlení bylo postaveno několik nových luceren, jejichž styl navazuje na styl přijatý v podzámčí. Těmto pracím předcházela výměna energetického kabelu zásobujícího výše uvedené lucerny a několik dalších namontovaných na mostu Družby.

Na úseku přilehlém k Zámeckému vrchu bylo postaveno několik laviček a také – na obou stranách ulice – nové odpadkové koše. Všechny práce byly provedeny v první polovině roku 2010.

OSVĚTLENÍ CHODNÍKŮ

- nové veřejné osvětlení na sloupech
- zviditelnění hraniční čáry mezi Polskem a Českou republikou linkou zemních svítidel v komunikaci

REVITALPARK 2010

- 1 Revitalizace Masarykových sadů – Český Těšín
- 2 Nábřeží Avion – Český Těšín
- 3 Víceúčelová budova – Český Těšín
- 4 Úpravy Zámeckého vrchu – revitalizace – Těšín
- 5 Úpravy Podzámčí – revitalizace – Těšín
- 6 Modernizace chodníků a osvětlení Zámecké ulice – Těšín
- 7 Modernizace hraničního mostu Družby a společný informační systém

1 Revitalizace Masarykových sadů

- doplnění zeleně o nové stromy a nízkou keřovitou zeď, živé ploty
- terénní úpravy a rozšíření dětského hřiště
- nové pěší komunikace respektující hlavní pěší tahy
- úprava pojiždých komunik., retardéry s předností pohybu chodců
- obnovení významných prvků (pomník obětem 1. světové války, kaple sv. Terezie z Lisieux, socha sv. Jana Nepomuckého) a doplnění nových výtvarných prvků
- vybourání starého a výstavba nového altánu blíž dětskému hřišti
- nový mobiliář a veřejné osvětlení
- vodovodní přípojka k novým nebo obnoveným vodním prvkům

2 Nábřeží AVION

- nová opěrná zeď v části břehu řeky Olše
- zřízení nové pěší komunikace umožňující průchod mezi oběma nábřežími podél řeky kolem navrhované víceúčelové budovy a pohotovostní průjezd záchranných vozidel k mostu
- zřízení části cyklostezky podél nábřeží
- terénní úpravy, doplnění zeleně
- nové veřejné osvětlení
- přeložky sítí

3 Víceúčelová budova

- výstavba víceúčelové kulturní budovy na významném bodě mostu mezi polským a českým státem, jak místně, tak i historicky
- navázání na tradici funkcionalistické kavárny Avion ze 30. let minulého století
- využití pro společenské akce, konference, přednášky, semináře, promítání, kavárnu, kinokavárnu, koncerty, komorní divadla a divadla malých forem, výstavy
- ze strany Masarykových sadů veřejné toalety

4 Úpravy Zámeckého vrchu – revitalizace

- oprava a přestavba parkových cestiček, nové pěší tahy
- přestavba nádvoří za zámeckou budovou s lokalizací fontány
- oprava a zviditelnění vybraných zbytků zámeckých zdí
- vybavení novými prvky parkového mobiliáře
- nová dešťová kanalizace a drenáž
- stavba energetické sítě pro osvětlení ploch, iluminace budov
- provedení vodovodní instalace
- revalorizace parkové zeleně
- revalorizace osazení stromy na svazích Zámeckého vrchu

5 Úpravy Podzámčí – revitalizace

- oprava podjezdu kolem parčíku sv. Melichara Grodzieckého
- stavba chodníků před budovou oranžerie
- vybavení novými prvky městského mobiliáře
- nová dešťová kanalizace odvádějící vodu z podjezdu a zelené plochy
- stavba energetické sítě pro osvětlení ploch a iluminace zámku
- provedení zavlažovací instalace pro zelené plochy před oranžerií
- revalorizace zeleně

6 Modernizace chodníků a osvětlení Zámecké ulice

- oprava povrchu chodníků vedoucích od podzámčí k Mostu Družby
- stavba pouličního osvětlení v tomto úseku

7 Modernizace hraničního mostu Družby a společný informační systém

- Modernizace osvětlení mostu Družby:
- nové veřejné osvětlení na sloupech
- zviditelnění hraniční čáry mezi Polskem a Českou republikou linkou zemních svítidel v komunikaci
- Modernizace chodníků a zábradlí mostu Družby
- Společný informační systém

